

ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ

09.10.2026 г.

Предварителните изследвания на костите на цар Самуил показват тежки заболявания и травма на лявата му ръка

<https://www.bta.bg/bg/videos/40241>

Предварителните антропологични изследвания на костните останки, свързвани с цар Самуил, показват, че той е починал на възраст между 60 и 70 години, бил е висок около 173 см и е страдал от множество заболявания, затруднявали движенията му в последните години от живота му. По скелета са установени и следи от травма на предмишницата, довела до сериозно увреждане на лявата ръка. Това съобщиха учени от Националния археологически институт с музей при Българската академия на науките (НАИМ-БАН) и Института по експериментална морфология, патология и антропология с музей при БАН на среща с журналисти в Националния пресклуб на Българската телеграфна агенция (БТА) в София.

„За нас е чест да бъдем домакини на това събитие“, каза в началото на срещата Юлия Соколова, главен секретар на Българската телеграфна агенция.

„Тук сме, за да изпълним своя дълг и да покажем предварителните резултати“, каза проф. Людмил Вагалински. Той подчерта, че целта на учените е да информират обществото за извършената работа и за предстоящите изследвания.

По думите на доц. Христо Попов, директор на НАИМ-БАН, връщането на костните останки в София е резултат от продължителни усилия на специалисти и научни институции. Проф. Вагалински е ангажиран с проучванията повече от 15 години, а преди 12 години той, доц. Виктория Русева и покойният член-кореспондент Йордан Йорданов са работили с останките в Солун.

ДАННИ ЗА ЦАР САМУИЛ И ДРУГИ ПОГРЕБАНИ В БАЗИЛИКАТА

Изследването е проведено в Музея на византийската култура в Солун, където са били съхранявани костните останки, преди да бъдат пренесени в България. В продължение на една седмица специалистите са проучили скелетните материали от четири гробни съоръжения в базиликата на остров „Св. Ахил“ в Малкото Преспанско езеро.

Антропологичните наблюдения върху останките от саркофаг „Гама“, които се свързват с цар Самуил, показват възраст на починалия между 60 и 70 години и ръст около 173 см. По костите са установени дегенеративни изменения, включително спондилоза на гръбначния стълб и артрозни изменения на крайниците, както и възпалителни процеси около ставите. Според доц. Русева тези състояния вероятно са причинявали значителни болки и са

затруднявали придвижването на владетеля, въпреки че историческите извори го представят като човек, който е участвал във военните походи заедно със своята войска.

По скелета е установена и травма на предмишницата, довела до образуването на т.нар. лъжлива става и причинила сериозно увреждане на лявата ръка.

При изследването на останките от другите гробни съоръжения учените са установили наличието на индивиди на различна възраст. В саркофаг „Алфа“ е открит костен фрагмент от дете на приблизително 7–14 години. В саркофаг „Бета“ са установени непълни скелетни останки от четирима души – трима мъже и дете. Двама от мъжете са били на възраст около 50–60 години, а третият – по-млад, приблизително на 18–25 години.

Особен интерес представляват останките от саркофаг „Делта“, сред които са идентифицирани скелетни материали, свързвани с Гаврил Радомир. Става дума за мъж на възраст около 45–50 години, вероятно до 60 години, с реконструиран ръст около 170 см и относително силно развита мускулатура.

По костите му са установени следи от загуба на зъби приживе, изменения на долната челюст и гръбначния стълб, както и травматични увреждания на подбедрицата и черепа. Травмата на главата не е била животозастрашаваща и е засегнала предимно меките тъкани и в ограничена степен външната костна пластинка. Наблюденията върху зарасналите травми показват, че вероятно са били оказвани медицински грижи.

В същия саркофаг докторантката Доника Йорданова е установила останки от най-малко осем деца на възраст между три месеца и пет години. Костите са фрагментарни и смесени, поради което специалистите са определили минималния брой индивиди чрез сравняване на анатомичната принадлежност, размерите и степента на развитие на костите.

ПРЕДСТОЯТ ДНК АНАЛИЗИ В ЧУЖБИНА

След пренасянето на останките в България предстои разработването на цялостна научноизследователска програма с участието на български и чуждестранни специалисти. Предвиждат се радиовъглеродно датиране, изследвания на древна ДНК, анализ на стабилни изотопи и нова реконструкция на главата на цар Самуил.

Чрез генетичните изследвания учените ще търсят данни за пола на децата, погребани в саркофагите, както и за възможните роднински връзки между индивидите. Една от задачите е да се установи дали най-малко осемте деца от саркофаг „Делта“ са от една майка или от различни майки. Ще бъдат проучвани и възможни генетични връзки с древни популации от териториите на Армения и Централна Европа.

Анализите на стабилните изотопи могат да дадат информация за хранителния режим на погребаните и за евентуалното им придвижване приживе, включително дали са родени и прекарвали ранните си години в различна природна среда от тази, в която са открити останките им.

Според доц. Русева изследването на древна ДНК е сложно, тъй като генетичният материал в старите костни останки е силно увреден. Поради това не е сигурно, че от всички скелети ще могат да бъдат получени пълни генетични профили. За по-подробно генетично профилиране ще бъдат подбрани поне четири индивида.

Учените уточниха, че костите, свързвани с цар Самуил, са били подложени на консервационни обработки в миналото, което затруднява съвременните генетични изследвания. Проби от малки костни фрагменти вече са изпратени в лаборатории в Германия, включително в Майнц и Бон, и се очаква да бъдат върнати за последваща работа. Специалистите ще преценят какви допълнителни изследвания са възможни, след като получат резултатите. Засега не се предвижда отваряне на саркофага и изваждане на костите.

ПРЕКОМЕРНИ ОЧАКВАНИЯ ОТ ДНК АНАЛИЗА

Проф. Вагалински и доц. Попов подчертаха, че ДНК анализът не трябва да се възприема като единствено средство за идентификация. Според тях идентифицирането на останките като принадлежащи на цар Самуил се основава на съвкупност от исторически, археологически и антропологични данни.

„Ние самите никога не сме се съмнявали, че това е цар Самуил“, каза доц. Попов. Той отбеляза, че резултатите от бъдещите анализи трябва да бъдат разглеждани в контекста на останалите научни доказателства, без да се правят предварителни заключения.

Проф. Вагалински посочи, че очакванията към ДНК изследванията често са прекомерни. По думите му дори при подходящи проби не винаги може да бъде получен достатъчно надежден резултат, а изследванията понякога трябва да бъдат повторени с допълнителен материал. Радиовъглеродното датиране също има ограничения и трябва да се съпоставя с останалите налични данни.

За предстоящите анализи ще бъде необходимо международно сътрудничество, тъй като част от изследванията изискват специализирани лаборатории и допълнително финансиране. При оптимистичен сценарий публикуването на резултатите може да отнеме две до три години, посочиха учените, като допълниха, че ще се стремят да ускорят процеса.

Доц. Попов отбеляза, че научната работа трябва да се извършва последователно и въз основа на достатъчно надеждни серии от проби, а не на единични резултати. Според него целта е да се извлече максимално количество информация както за цар Самуил, така и за останалите погребани в базиликата, без да се правят прибързани заключения.

Нови данни за живота на цар Самуил бяха представени от учени от БАН

- bnrnews.bg, Online

Нови данни за живота на цар Самуил бяха представени от учени от БАН.

Според резултатите на проучванията, направени в Музея на византийската култура в Солун, българският владетел е бил висок метър петдесет и три сантиметра, което е било под средния ръст за времето. Възрастта, на която е починал, е между шейсет и седемдесет години.

Повече детайли за характера и семейството на царя бяха дадени от доц. Виктория Русева:

"Той бил войнствен човек, който никога не знаел покой. Синът му Гавраил, наричан Роман, който надминавал баща си по мощ и сила, но далеч му отстъпвал по мъдрост и разум. Това са много кратки, откъслечни сведения, които знаем за облика, за физическите възможности на цар Самуил. В Йоан Скилица четем, че е приел доведената при него жена на Иван Владислав. Това е след вече загиването на Иван Владислав. Тя се представя пред императора с тримата ѝ синове и шест дъщери. Тя водила със себе си и един незаконен син на Самуил и две дъщери и пет синове на Самуиловия син Радомир".

Целия репортаж на Момчил Драганов в предаването "12+3" чуйте в звуковия файл.

Учени разкриха тайните на цар Самуил – колко е бил висок, какви рани е имал и какво показват ДНК тестовите

- bgdnes.bg

Нови научни разкрития за физическия облик, здравословното състояние и генетичните изследвания на цар Самуил и неговото семейство бяха оповестени от български учени. Тленните останки на средновековния владетел, предадени от Гърция, преминават през детайлни антропологични и лабораторни проучвания.

Въпреки че за научната общност няма никакво съмнение, че костите принадлежат именно на Самуил, предстои прилагането на съвременни високотехнологични методи, включително анализи в чужбина.

Ръст от 153 см и тежки рани от битките

Според данните от скелетните останки цар Самуил е бил с нисък за своята епоха ръст – точно 153 сантиметра. Въпреки това е притежавал силно развита мускулатура в резултат на интензивна физическа активност през живота си. Починал е на възраст между 60 и 70 години.

Пред БНТ антропологът доц. д-р Виктория Русева от Института по експериментална морфология, патология и антропология с музей (ИЕМПАМ) към БАН описва намерените белези:

"Какво проследихме в скелетните останки. Проследихме първо наличие на възрастта - 60-70 години, мъжки пол, успяхме да реконструираме ръста".

"Тук изгледът е доста по-така грацилен, финно изглеждащ човек".

Костите на владетеля носят категорични следи от военните походи и заболявания в края на дните му. Доц. Русева показва и специфичната травма на лявата ръка:

"Тук ви показвам това е така известната травма на предмишницата, което до голяма степен е инвалидизирала тази ръка. Установяват се и възпалителни процеси, които са специфично разпространени около ставите на крайниците, които също са затруднявали движенията".

Антрополозите са изследвали и останките от съседния саркофаг, които отговарят на писмените извори за сина на Самуил – Гаврил Радомир. За разлика от баща си, той е бил значително по-висок – около 170 сантиметра.

Пред Радио София археологът проф. д-р Людмил Вагалински разкрива любопитни подробности за работата на българския екип в Солун и първоначалните проучвания. Българските учени са настоявали за задълбочена проверка на пола на останките поради фината структура на скелета.:

"Шокирахме гръцките си колеги, докато бяхме в Солун, че твърдо държим да се направи едно изследване, което удостоверява става ли въпрос за мъж или жена, и то не само заради ръста. Той е сравнително грацилен, има изявени мъжки черти, но има и някои белези, които са по-характерни за жените. Много бяха изненадани гръците. Ние много настоявахме и такова изследване беше проведено с проба от Самуил в университета в Бон. 100% е сигурно, че е мъж".

Проф. Вагалински припомня, че първите проучвания са стартирали още през 2012 г., а в момента се провежда вторият етап от научните анализи.

В гробните съоръжения в базиликата на остров "Св. Ахил" в Малкото Преспанско езеро – храм, издигнат от самия Самуил – са намерени останки на общо четирима възрастни и множество фрагменти от детски скелети.

Антропологът Доника Йорданова (ИЕМПАМ – БАН) съобщава шокираща бройка:

"В резултат от този анализ установихме че в материала има най-малко 8 деца, на възраст между три месеца и 5 години, което попада в категория първа детска възраст".

По самите кости е невъзможно да се установи полът на децата, но предстоящите генетични тестове ще изяснят това.

ДНК анализът на самия цар Самуил обаче е затруднен, тъй като в миналото останките са били третирани с химически препарати. Въпреки това учените са оптимисти, че ще успеят да изолират генетичен профил по майчина линия, за която историческите извори сочат, че е с арменски произход.

Изотопният анализ от своя страна ще даде точно географско описание на местата, където Самуил е отраснал. Запазените черепни кости ще послужат и за изготвянето на нова, изключително точна дигитална реконструкция на лицето на царя.

От всички открити костни материали само четири скелета са годни за пълно генетично профилиране и установяване на родствени връзки. Разработването на цялостната международна научна програма ще продължи, а крайните обобщени резултати се очакват след около 3 години.

ДНК анализ, изотопи и още проучвания: Българските учени за останките на Самуил и костите, предадени от Гърция

- bntnews.bg,

Въпреки че за учените няма никакво съмнение, че останките, които получихме от гръцката страна, са именно на Самуил, те ще бъдат изследвани допълнително със съвременни методи. ДНК анализ може да даде информация за произход по майчина линия, изследване на изотопи ще каже и къде е отраснал Самуил.

Екипът, ангажиран с анализа на останките и на роднините, днес представи резултатите си до сега и планираните бъдещи изследвания, които могат да дадат допълнителна информация и за близките, погребани до българския цар.

Без съмнение: Според учените тленните останки категорично са на цар Самуил

Писмените извори и археологическите проучвания дават достатъчно добра увереност да се твърди, че намерените останки са именно на цар Самуил. Още повече, че именно той е издигнал храма, в който са открити неговите останки и саркофагът е бил част от строителния план. Костите също така свидетелстват за неговите битки.

доц. д-р Виктория Русева, антрополог, ИЕМПАМ, БАН: "Какво проследихме в скелетните останки. Проследихме първо наличие на възрастта - 60-70 години, мъжки пол, успяхме да реконструираме ръста."

Самуил е бил висок 153, но е имал силно развита мускулатура, в следствие на усилена физическа активност. Черепните останки сега ще дадат възможност за нова по-точна дигитална реконструкция на образа на Самуил.

доц. д-р Виктория Русева, антрополог, ИЕМПАМ, БАН: "Тук изгледът е доста по-така грацилен, финно изглеждащ човек."

Костите на царя носят и много белези от битките, които е водил и са едни от най-категоричните доказателства, че са на Самуил.

доц. д-р Виктория Русева, антрополог, ИЕМПАМ, БАН: "Тук ви показвам това е така известната травма на предмишницата, което до голяма степен е инвалидизирала тази ръка. Установяват се и възпалителни процеси, които са специфично разпространени около ставите на крайниците, които също са затруднявали движенията."

Следи от рани и травми има и още един скелет от съседния саркофаг, които отговарят на писмените сведения за Гаврил, синът на Самуил, който е бил значително по висок - около 1 и 70.

Антрополозите идентифицират останки още на трима възрастни и множество фрагменти от детски скелети.

Доника Йорданова, антрополог, ИЕМПАМ, БАН: "В резултат от този анализ установихме че в материала има най-малко 8 деца, на възраст между три месеца и 5 години, което попада в категория първа детска възраст."

Дали става дума за момченца или момиченца, това няма как да се установи по костите. Но ДНК анализът ще даде информация.

Антрополозите смятат, че останки само от четирима са годни да подробно генетично профилиране и установяване на родство.

ДНК от костите на Самуил са третирани в миналото с химикали, които правят проблемен ДНК анализа. Въпреки това ще смятат че ще успеят поне да установят произход по майчина линия, за която се знае, че е арменка.

България изгражда научен център от световно ниво за изследване на рака и редките болести

30 млн. евро от ЕС ще финансират новият биомедицински център

Източник: <https://btvnovinite.bg/bulgaria/balgarija-izgrazhda-nauchen-centar-ot-svetovno-nivo-za-izsledvane-na-raka-i-redkite-bolesti.html?campaignsrc=clipboard>

Елитен, супермодерен научен център за изследване на рака и редките болести. Проектът на Института по молекулярна биология към БАН вече е факт.

В следващите месеци започва набирането на млади учени, които да се посветят на изследването на клетката на молекулярно ниво. България е получила 30 милиона евро финансиране от Европейския съюз за този проект.

Новият биомедицински научен и технологичен център ще има и собствена сграда, която се очаква да бъде готова до две години и да разполага с най-съвременни микроскопи и друга апаратура.

Центърът за биомедицински изследвания и технологии (BioMedRTC) ще интегрира технологиите в молекулярната и клетъчната биология с подходи от математическите и физическите науки, за да подобри разбирането ни за молекулярните механизми на редките заболявания и рака, допринасяйки за разработването на нови диагностични и терапевтични методи.

Нагласата е Центърът да осигури нужната среда за изследвания и иновации на независими млади изследователи и да превърне България в глобално конкурентоспособна страна с достоен принос към европейския изследователски потенциал.

Екипите от учени вече работят, а в бъдеще ще имат шанс да обменят опит и знания и дори да имат ментори от едни от най-реномираните научни институции в Европа – Институтът по молекулярна клетъчна биология и генетика „Макс Планк“ (MPI-CBG), Дрезден, и Институтът „Кюри“, Париж. Координатор на новия център е Институтът по молекулярна биология към БАН.

"Ние избрахме за тема редките заболявания и рака. Тук не става въпрос за клинични изследвания или работа с пациенти, но става въпрос за изследване на молекулярните механизми на тези заболявания", каза Михаил Саров - Институт „Макс Планк“ за молекулярна клетъчна биология и генетика, Дрезден, Германия.

Покана към медиите за тържествено събрание по случай 157 години БАН

- bta.bg, Online

Българската академия на науките (БАН) ще отбележи 157 години от основаването си с тържествено събрание. Събитието ще се състои на 12 октомври, от 11:00 часа, в зала „Проф. Марин Дринов“ в Академията (ул. „15-ти ноември“ 1). Председателят на БАН чл.-кор. Евелина Славчева ще произнесе слово и по време на събраниято ще връчи Голямата награда за наука на БАН за 2026 г. Тази година отличието се присъжда в областта на обществените и хуманитарните науки.

Академично слово на тема "Преобразуването на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г." ще произнесе акад. Георги Марков.

Зам.-председателят на БАН проф. Емануел Мутафов ще е водещ на събитието.

Студенти от Националната музикална академия ще отправят музикален поздрав.

За историята на БАН

С концерт „Звезди под звездите на Рожен“ и тържество днес се отбелязва 45-годишнината на Националната астрономическа обсерватория Рожен

- bta.bg

В Националната астрономическа обсерватория (НАО) Рожен днес ще се състои тържествено честване и концерт, посветени на 45 години НАО, съобщиха от Института по астрономия при БАН. На събитието за отбелязване годишнината на Обсерваторията ще присъства президентът Илияна Йотова, според информация от прессекретариата на държавния глава.

Официалното откриване на тържеството е от 17:00 ч. със слово на проф. Камен Козарев, директор на Института. Презентация за 45-годишната история на НАО ще представи доц. Никола Петров, заместник-директор на Института по астрономия. Приветствие ще отправи областният управител на Смолян Георги Пепеланов. В 17:30 ч. започва концертът „Звезди под звездите на Рожен“ с участието на Красимира Стоянова (сопрано), Светлин Русев (цигулка), Зорница Гетова (пиано) и Константин Костов (пиано). На церемония ще бъдат връчени грамоти и паметни плакети „45 години НАО Рожен“.

Националната астрономическа обсерватория Рожен приключва проект за изграждане на първия в България професионален радиотелескоп LOFAR-BG. Станцията LOFAR-BG е единствената в Югоизточна Европа и превръща НАО Рожен в лидер на Балканите и по отношение на радиоастрономическите изследвания.

Обсерватория „Рожен“ отбелязва 45 години с концерт

- fakti.bg, Online

- bnrnews.bg
- bulbox.net

Честването включва презентация за историята на научния комплекс и концерт с участието на Красимира Стоянова, Светлин Русев, Зорница Гетова и Константин Костов

Националната астрономическа обсерватория „Рожен“ отбелязва 45 години от откриването си с тържествена церемония и концерт в Родопите. Официалното начало е насрочено за 17:00 часа.

Слово ще произнесе професор Камен Козарев, директор на Института по астрономия. Историята на научния комплекс ще представи доц. Никола Петров, заместник-директор на института.

Концерт под откритото небе

Половин час по-късно, в 17:30 часа, започва концертът „Звезди под звездите на Рожен“. В него ще участват сопраното Красимира Стоянова, цигуларят Светлин Русев и пианистите Зорница Гетова и Константин Костов.

В рамките на честването ще бъдат връчени грамоти и паметни плакети „45 години Национална астрономическа обсерватория Рожен“. За събитието съобщава Българското национално радио.

Обсерваторията е открита през 1981 година

Националната астрономическа обсерватория „Рожен“ официално отваря врати на 13 март 1981 г. Тя е разположена в централната част на Родопите, на 1750 метра надморска височина.

Мястото е избрано заради отдалечеността от населените места, чистия въздух, ниското светлинно замърсяване и големия брой ясни нощи през годината. Обсерваторията е част от Института по астрономия и годишно през нея преминават около 15 000 български и чуждестранни посетители.

Източници: bnrnews.bg

Центърът по хидро- и аеродинамика във Варна отбелязва 50-годишен юбилей

- delnik.bg, Online
- varnanovini.bg
- bta.bg/bg/news/bulgaria/regional-newsparagrafa.com

Центърът по хидро- и аеродинамика (ЦХА) „Акад. Ангел Балевски“ при Българската академия на науките чества днес 50 години от създаването на своята научноекспериментална база с международна конференция. Форумът е посветен на ролята на съвременните хидро- и аеродинамични изследвания за развитието на българската икономика и е под патронажа на чл.-кор. Евелина Славчева, председател на БАН. Сред гостите на събитието бяха областният управител Марио Смърков, зам.-кметът

София Колева, представители на академичната общност, на морския бизнес и на Европейския съвет за приложни морски изследвания. По думите на ръководителя на центъра доц. Николай Марков експертизата на учените е търсена от партньори в повече от 20 държави на четири континента.

Услугите на центъра се търсят от проектантски организации, конструкторски бюра и корабостроителници, допълни проф. инж. Евгени Миланов, зам.-ръководител на ЦХА. Учените във Варна разполагат с необходимата база и възможности за извършване на различни изследвания на кораби по задание на клиентите. Те помагат идейните проекти да бъдат реализирани, като плавателните съдове отговарят на изискванията на международните организации. Клиентите искат моделни изпитания, с които да потвърдим качествата на техните идейни проекти, обясни Миланов. Той уточни, че в центъра се извършват различни физически изпитания, при които се моделират формата на кораба, гребният винт и рулевите устройства. Изследват се характеристики като съпротивлението на кораба, пропульсивните му качества, скоростта, необходимата мощност на двигателя и маневреността.

Паралелно с физическия модел изграждаме и математически, т.е. виртуален модел на кораба, допълни Миланов. По думите му това позволява да се симулират условия, които не се наблюдават у нас – например урагани или много силно вълнение. Като комбинираме двата типа моделиране – физическо и виртуално, успяваме да отговорим на всички изисквания на клиентите, изтъкна Миланов.

ЦХА непрекъснато се развива и модернизира, допълни зам.-ръководителят му. Той припомни, че още през 1981 г. центърът е разполагал с едни от най-мощните за времето си компютри, а учените в него са умеели да разработват софтуерни продукти. Освен изпитанията на кораби ЦХА развива и нови направления на научната дейност. Като пример Миланов посочи разработка на докторант, който изследва възможността за задвижване на кораб с твърди ветрила при плаване в Черно море. Други учени работят върху идеи, свързани с използването на вятърната енергия, както и на енергията на вълните близо до брега.

По думите на Миланов центърът работи и по проекти за модернизация на корабите. Като пример той посочи изпълнението на проект за подобряване на работата на гребния винт за германски партньор, който е позволил на корабособственика да намали с два процента разхода на гориво за един рейс.

ЦХА участва и в няколко големи национални научни програми, свързани с опазването на околната среда. Един от акцентите е намаляването на хидроакустичния шум, причиняван от корабите. Предстои центърът да се сдобие с нова голяма аеродинамична тръба, която ще разшири възможностите му за изследвания, допълни Миланов.

По отношение на бъдещето на корабната индустрия Миланов посочи, че с навлизането на изкуствения интелект е твърде възможно да се появят автономно управлявани плавателни съдове. Независимо от това корпусът на кораба ще трябва да отговаря на определени изисквания, а плавателният съд – да притежава необходимите маневрени качества. Затова и занапред ще има нужда от изпитанията, извършвани от учените в центъра, изтъкна

Миланов. Той уточни, че изкуственият интелект може да „знае“ много, но няма как да промени плътността на водата, силата на вятъра или формата на кораба.

Максимумът на метеорния поток Дракониди ще бъде тази нощ

- faktibg.com, Online

Обикновено този поток е с ниска активност, достигаща по време на максимума около 5 – 10 метеора за час. Има шансове тази нощ да наблюдаваме по-висока метеорна активност

Максимумът на метеорния поток Дракониди ще бъде към края на тази нощ (8/9 октомври) около 04:00 ч. българско време, каза за БТА Пенчо Маркишки, физик в Института по астрономия с НАО при БАН и в катедрата „Астрономия“ на Физическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ).

Обикновено този поток е с ниска активност, достигаща по време на максимума около 5 – 10 метеора за час. Метеорите са бавни, жълто-оранжеви на цвят, тъй като метеорните тела навлизат в земната атмосфера със скорост 21 км/сек. – доста ниска в сравнение със скоростите на навлизане при повечето други потоци, обясни Маркишки, който е автор на справочника „Гид на любителя астроном“ на катедра „Астрономия“ на СУ, вече издаден и като книга, и съветва любителите астрономи при провеждане на наблюдения.

Родителското тяло на Дракониди – кометата 21P/Джакобини-Цинер премина през своя перихелий (т.е. през най-близката до Слънцето точка от своята орбита) на 25 март 2025 г., което дава известни шансове тази нощ да наблюдаваме по-висока метеорна активност. Земята прекосява това пространство за краткия период от 6 до 10 октомври, когато е активен потокът Дракониди.

Тази нощ Луната няма да затруднява наблюденията – тя ще изгрее в 06:06 ч. за района на София с 2.6% осветен диск – изтъняващ сърп преди новолуние. Причината: възможно е при евентуално преминаване на кометата пространството по нейната орбита да е обогатено с нови, скоро отделили се метеорни роеве, допълни физикът.

Проф. Александрова за чумата: За България няма повод за притеснение

- dnes.bg, Online
- bgonair.bg

Чумата никога не е изчезвала напълно, но за разлика от Средновековието, днес медицината разполага с ефективни средства за лечение.

Това обясни вирусологът и професор по морфология в БАН д-р Радостина Александрова в предаването "България сутрин" по повод информацията за предполагаем случай на заболяването в Русия.

По думите ѝ все още няма официално потвърждение от руските власти, че младата жена, работила в научен институт, е починала от чума. Информацията идва предимно от медийни публикации, според които жената се е почувствала зле на работното си място, постъпила е в болница и на 2 октомври е починала.

"Белодробната чума може да се развие в изключително кратък срок, буквално за 24 часа", поясни проф. Александрова в ефира на Bulgaria ON AIR.

Тя подчерта, че лечението с антибиотици трябва да започне възможно най-рано, още през първото денонощие. Съвременната медицина разполага и с бързи диагностични тестове, включително за използване в полеви условия.

Според вирусолога инцидентите в научните лаборатории не са толкова необичайни, колкото изглеждат. Тя посочи данни за стотици документирані случаи на нарушения на лабораторната безопасност и заразяване на служители.

Най-честата причина за подобни произшествия са процедурни грешки. Проф. Александрова уточни, че съвременните лаборатории отдавна използват пластмасови вместо стъклени епруветки, но това не изключва напълно риска от инциденти.

Проф. Александрова припомни, че Европа е преживяла няколко тежки чумни пандемии, сред които Юстиниановата чума от VI век и Черната смърт през XIV век. Последната на Стария континент е от миналия век.

Белодробната е една от трите форми на чумата и може да се предава от човек на човек чрез респираторни капчици при близък контакт. Тя е особено опасна заради бързото си развитие, а при липса на навременно лечение, както и при септицемична чума, рискът от смъртен изход е изключително висок.

Вирусологът посочи, че заболяването продължава да се среща в определени райони по света, включително в Демократична република Конго и Мадагаскар. В някои от тези региони случаите имат и сезонен характер.

За България няма повод за притеснение, увери проф. Александрова. Тя уточни, че към момента няма ваксина срещу чума, която да е широко разрешена и препоръчвана за масово приложение.

В разговора бе засегната и темата за свинския грип и разпространението на респираторните инфекции.

Според доц. Александрова противогрипните ваксини невинаги осигуряват толкова висока защита срещу заразяване, колкото бихме искали, но основната им полза е намаляването на риска от тежко протичане и усложнения.

Тя обясни, че ваксина може да бъде поставена през целия грипен сезон, но е по-добре имунизацията да се направи по-рано. Хората от уязвимите групи трябва да потърсят съвет от своя лекар.

Симптомите на свинския грип не се различават съществено от тези на останалите грипни инфекции. Характерно е рязкото начало на заболяването и бързото влошаване на общото състояние.

Проф. Александрова напомни, че през есенно-зимния сезон циркулират множество респираторни вируси и грипът не е единственият причинител на подобни симптоми.

"Не бива да живеем в страх и ужас. Щастието е най-добрият приятел на имунната система", заключи вирусологът.

Проф. Петрова за смъртта в сибирска лаборатория: Няма доказателства за чума, възможна е друга белодробна инфекция

- nova.bg

Досега няма ясни доказателства дали е имало счупване на епруветка и дали изобщо става дума за чума. Това заяви в "Пресечна точка" директорът на Института по микробиология на БАН проф. Пенка Петрова относно инцидента в сибирска лаборатория, при който почина лаборантка.

По думите на специалиста има достатъчно тестове и микробиологични методи, чрез които може да се установи дали това е чума. "Засега Русия не признава подобно нещо. Възможно е да става дума за друга белодробна инфекция", коментира проф. Петрова и увери, че няма причина за притеснение.

"Независимо, че ние сме Институт по микробиология, нямаме контакти с руски лаборатории, които се занимават с чума. А в нашия институт има департамент по инфекциозна микробиология, който работи с аналози на човешката чума, които са безопасни и могат да се използват като моделни бактерии", стана ясно от думите ѝ.

В студиото на предаването проф. Петрова обясни и защо се работи с чума, въпреки че тя причинява тежко заболяване. "От една страна за създаването на ваксини, от друга страна чумата е интересна като причинител. Трябва да се работи в тази област, защото възниква антибиотична резистентност, което ще бъде голям проблем на бъдещите поколения", каза директорът на Института по микробиология на БАН.

Относно БЦЖ ваксината проф. Петрова посочи, че всички БЦЖ ваксини имат странични ефекти, което е добре доказано. "Сред страничните ефекти е възпалението на костите и това не е проблем само на нашата ваксина, произведена в България. Такива данни има и за френската ваксина. Освен това има и японска ваксина. Там има научни публикации, които показват, че има деца с подобни симптоми - възпаление на костите вследствие на поставянето на ваксината", отбеляза тя.

"Не трябва да се притесняваме и в този случай, защото честотата е едно на сто хиляди. Тук вече трябва да се направи сметка кое е по-важно - общественото здраве или здравето на едно от децата", добавя проф. Петрова.

Проф. Чорбанов: БЦЖ ваксината е най-добрият ни продукт

- dnes.bg
- zdrave.net

- bgonair.bg

Ръководителят на Департамента по имунология в Института по микробиология при БАН проф. Андрей Чорбанов увери, че българската БЦЖ ваксина е напълно безопасна, след като Република Северна Македония и Хърватия временно спряха прилагането ѝ. В студиото на предаването "България сутрин" по Bulgaria ON AIR специалистът обясни, че докладваните проблеми се дължат на човешка грешка при поставянето, а не на дефект в самия препарат.

Проф. Чорбанов разясни детайли около случаите, довели до международната реакция. Според него вписванията за нежелани реакции срещу лекарства са рутинна практика в европейската система за фармаконадзор. Производителят "Бул Био" също отхвърли категорично съмненията за проблем с ваксината.

"Два от случаите, които са докладвани от Хърватия, са именно с десетократно повишаване на дозите, което е повече от фрапантно. Това е грешка най-вероятно на екипа, който ваксинира. Единият от случаите е от 2023 година, другите от 2024 година - едва сега се докладват. Хърватските власти не намират все още пряка връзка с ваксините", коментира имунологът пред водещите на телевизията.

Той определи първоначалната реакция на здравните власти в съседните държави като "леко параноична".

Специалистът е категоричен, че българският препарат е с безспорни качества на световно ниво и дълга история на надеждност.

"Що се отнася до БЦЖ ваксина - това е най-добрият и конвертируем български продукт за всички времена. Това е продуктът, който изнасяме от десетилетия, който за първи път е тестван с този щам през 1926 година. Ние сме първата държава в Европа, която въвежда БЦЖ ваксинацията през 1951 година", заяви проф. Чорбанов в ефир.

Той допълни, че ваксината представлява жив щам, който не причинява самото заболяване, но е изключително мощен имуноген. В съвременната медицинска практика дори се използват нейни разреждени форми за терапия на онкологични заболявания, пише dunavmost.com.

По отношение на реакцията на Република Северна Македония и Босна и Херцеговина, професорът изрази мнение, че здравните власти там са подхождали страхливо и са копирали действията на своите съседи, без да има реални медицински основания.

"Ваксината в продължение на десетилетия се купуваше от УНИЦЕФ и се разпространяваше в държавите от Африка. Трябва да се успокоят българските родители, че няма нищо страшно в тази ваксина. Това е втората най-добра ваксина, ако махнем ваксината за едрата шарка, която изтрива заболяването от света", обясни гостът в студиото.

В заключение той припомни, че препаратът се произвежда под изключителен контрол от страна на българските здравни власти и призова родителите да спазват стриктно задължителния имунизационен календар, тъй като заболявания като морбили остават изключително сериозна заплаха.

Доц. Златогор Минчев: В Черно море можем да отговорим само политически – необходими са спешни инвестиции и подкрепа от НАТО

- focus-news.net, Online

Решенията на Консултативния съвет по национална сигурност (КСНС) относно зачестилите инциденти в Черно море поставят адекватна диагноза за рисковете, но остават предимно декларативни. В момента България не разполага с достатъчен самостоятелен технологичен капацитет за оперативен военен отговор и разчита основно на политически действия. Това заяви в предаването "България, Европа и светът на фокус" по Радио ФОКУС доц. Златогор Минчев – директор на Съвместния център за обучение, симулация и анализи към БАН и заместник-председател на Съюза на офицерите от резерва "Атлантик".

Технологичен дефицит и нужда от съюзническа помощ

По повод атаките и потопяването на кораби в нашата изключителна икономическа зона, доц. Минчев посочи, че модернизацията на армията е изостанала, а разследванията на морското дъно отнемат време.

"За съжаление, можем да отговорим само политически, както видяхме. Стана ясно, че дори не можем самостоятелно да установим как точно са потопени корабите – дали с торпеда или с модерни подводни дроне... За съжаление, антидрон системите не са толкова свършени. Трябва да сложим мобилни системи на катери, които да следят и блокират подобни заплахи. Но това изисква инвестиции и съюзническа поддръжка от Румъния и Турция", заяви експертът.

Той подчерта, че липсата на политически консенсус пречи на страната ни да поиска консултации със съюзниците по Член 4 от Договора за НАТО, както направи Полша.

"Ако утре имаме подобна извънредна ситуация, пак ще броим убитите и ранените. Можем да поканим чуждестранни партньори или да направим учение на НАТО в Черно море, което да патрулира, но поради сложната политическа и изборна ситуация това се бави. Ако ситуацията ескалира, единственият ход е обявяване на извънредно положение в акваторията и търсене на ад-хок решения съвместно със САЩ и НАТО", допълни той.

Предупрежденията на науката: Сценариите отпреди три години

Доц. Минчев разкри, че учените от БАН и ВВМУ "Н. Й. Вапцаров" са разработили и симулирали подобни опасни сценарии за Черно море още преди три години, но държавата не е предприела своевременни мерки:

"Преди три години правихме конференция съвместно с Морското училище във Варна, където подобни сценарии за заплахи в Черно море бяха разисквани. Категорично бяхме представили такъв модел, но от това не последваха инвестиции. Научната общност вижда нещата по-рано, но не може да ги приоритизира като държавна политика – за това се изисква политическа воля."

По думите му предстои конференция на 16 октомври за изкуствения интелект и космическата сигурност, където с участието на чуждестранни експерти (включително от Израел) ще бъдат обсъдени нови технологични модели, комбиниращи спътниково наблюдение и автономни системи за защита на критичната инфраструктура.

Повече чуйте в аудиофайла.

Все още няма метод за прогнозиране на земетресенията

- bnrnews.bg, Online

На 8 октомври световната общественост отбелязва Международния ден за намаляване на опасностите от стихийни бедствия. Това са явленията, които човекът не може да контролира, но водят до значителни човешки и материални загуби. Такива са вулканичните изригвания, земетресенията, наводненията, лавините, тропическите циклони. Размерите на щетите, причинени от тези бедствия обикновено зависят от подготовката на хората и способностите им да реагират адекватно в кризисни ситуации. Това е поводът днес в предаването "Следобед за любопитните" да гостува проф. Емил Ботев от департамент "Сеизмология" в Националния институт по геофизика, геодезия и география към БАН.

"Територията на България е една от най-сеизмичните в рамките на Югоизточна Европа. Ние сме една част от Алпо-Хималайския сеизмичен пояс, който преминава през цяла Европа, като започва от Алпите и стига до Хималаите, където наскоро имаше такива природни бедствия с катастрофален характер – в Непал имам предвид.

У нас на първо място по сеизмична опасност е Югозападна България, където и движенията на земекорните блокове на земната повърхност са най-големи, относително за нашата територия. Това е така наречената Струмска сеизмична зона и по-конкретно Крупнишкото сеизмично огнище, известно с едни от най-силните земетресения в рамките на земната кора за цяла Европа. Земетресението там е станало преди стотина години – 1904 година.

Софийската сеизмична зона не е от най-високо сеизмичните. Преди нея по сила на реализираните земетресения до момента е Пловдивската сеизмична зона или ние я наричаме Маришка, доколкото там земетресенията са разположени в Чирпан, Поповица и Първомай. По-силни земетресения също стават и в Североизточна България в района на Шабленската сеизмична зона – близо до Калиакра – земетресение 7.2 през 1901 година. Можем да отбележим и Горнооряховската сеизмична зона, където също е имало земетресение с магнитуд – 7. За периода 1901-1928 година, стават 6 земетресения с магнитуд – над 7. Това са много силните или разрушителни земетресения.

В момента с най-голям потенциал и най-висока сеизмична активност, а тя реално е микросеизмична, без наличие на силни земетресения е Югозападна България – Струмската сеизмична зона.

Много години отне на научната общност да се подготви метод за прогнозиране на земетресенията. През 1975 година бе прогнозирано едно катастрофално земетресение с магнитуд над 8, което се случи в Китай. Тогава ръководството на китайския град Хай Чо, евакуираха населението, след прогноза за очаквано силно земетресение. Малко по-късно земетресение имаше и хората, които не бяха напуснали града – загинаха. Тогава реално китайците оповестиха техния подход за предварително прогнозиране на земетресението, където се включва и самото население. По-късно, през 1976 година, в съседство на този град се случи още едно земетресение таншанското, при което по официални данни загиналите бяха 250 000 човека, а според външни наблюдатели загиналите бяха над 500 000. За това може да се каже, че няма метод, който категорично да се приеме за работещ за всички сеизмични зони. Наистина за момента няма научно доказано работещ метод за прогнозиране на земетресенията, въпреки че непрекъснато се работи. Дори ние сме направили няколко успешни ретро-прогнози" – разказа в предаването "Следобед за любопитните" проф. Емил Ботев.

Целият разговор на Ани Костова с проф. Емил Ботев можете да чуете в звуковия файл.